

"Bíodh discós ann!"

Donncha Ó hÉallaithe

Ní mar scoil a chuimhním ar an seanscoil. Tháinig mé go Cois Fharraige Feabhra '73 agus faoin am sin bhí an bhunscoil bogthaí soir an bóthar. Ach fós féin bhí beocht sa seanscoil i dtús na seachtóidí. Bhíodh cruinnithe ar bun i gcónaí sa Seanscoil. Is ag cruinniú poiblí sa Seanscoil ar an 25 Márta 1969 a cuireadh Cearta Sibhialta na Gaeltachta ar bun - eagraíocht a raibh tionchur ollmhór aige ar mheon an phobail seo ina leith féin agus ar pholasaithe na n-eagraisí stáit i leith na Gaeltachta i gcoitinne.

Is ann a chleachtaí na drámaí a bhíodh dhá réiteach ag an gCumann Drámaíochta áitiúil. I 1974, usáideadh an tSeanscoil mar stiúdeo scannán le "Caoineadh Airt Uí Laoghaire" a dhéanamh - an chéad scannán drámatúil i nGacilge a deineadh ariamh. B'é "Caoineadh Airt Uí Laoghaire" a chuir tús le aithbheochaint na scannánaíochta in hÉireann. Ba rud nua é go ndéanfaí 'feature film' faoi stiúir Éireannach, le airgead Éireannach, le aisteoirí Éireannacha beag beann ar Hollywood. Ní tugadh faoina leithéid de fhiontar ó deineadh "The Dawn" siar sna tríocaidí. Ach rinne Bob Quinn é i Seanscoil an Chnoic le aisteoirí áitiúla - Seánín Tom Bán agus Bernie Ní Fhlatharta ina measc.

De réir a chéile thóg Coláiste Lurgan áit na seanscoile mar ionad cruinnithe. Ba leis an gComharchumann é faoin am seo. Bhí teas ann, bhí cathaoireacha ann a bhí níos compórdaí ná na binsí scoile agus bhí sé éasca cead a usáide a fháil. Foirgneamh ar bith nach n-usáidtear titeann sé. Thosaigh daoine ag tógaint na seanbhánsí amach as an scoil agus tá na seanbhánsí seo le feiscint i gcor theach i gcónaí. Gan aon

cheannas pobail ar an áit, cé stopadh an ghadaíocht oscailte seo? Briseadh na fuinneogaí, baineadh amach an t-urlár le dó. Nach iomaí tine chnámh breá a bhí ann.

Fuair Údarás na Gaeltachta seilbh ar an áit agus is ansin a deineadh an scrios ba mhó. Baineadh an díon dhó is díoladh na seansclátaí. Le fada ba siombal truamhéileach é fothrach na seanscoile, siombal a chuireadh lagmhisneach ar dhaoine. Bheadh sé leagthaí go talamh, murach an seasamh diongbháilte a thóg Cathaoirleach an Chomharchumainn, Breandán Ó Tuairisg. Faoina stiúr, tá áit bheá ag an bpobal - an foirgneamh is deise i nDeisceart Chonamara, gan aon agó. Is siombal dóchasach anois é, siombal de phobal atá réidh le tabhairt faoin dúshlán is mó atá roimhe - a bheith nua aimsireach ach gan an dúchas is an teanga áitiúla a dheineann pobal faoi leith de Dheisceart Chonamara a chaitheamh uainn, mar a chaithfí seanbhalcaisí éadaigh.

Bíodh an tSeanscoil nua-oscailte ina Ionad Pobail, ina Ionad Cultúrtha agus ina ionad don dream óg. Bíodh ranganna ann agus ceardlann deireadh seachtaine; bíodh drámaí is cláracha teilifíse dhá dtaifeadadh ann; bíodh ceol is amhráin is damhsa ann de gach cineál; bíodh féilte is éigisí ann. Bíodh an cúpán tae agus an cúpán caifé le fáil ann. Bíodh beár ann nuair a theastaíonn. Bíodh sé ina ionad inar féidir le aos óg na háite cruinniú le chéile agus spraoi a bheith acu. Bíodh sé ina ionad cleachta ceoil de gach cineál. Bíodh discós ann le DJs ag cur an cheoil i láthair i dteanga na háite.

Le go dtarlódh an méid sin, beidh Riarthóir maith ag teastáil, duine le fíis agus le fuinneamh; le cumas eagraithe agus le cumas poiblíocht a fháil do na himeachtaí a bhéas dhá eagrú. Tá an chéad chuid de obair na seanscoile déanta go maith. Tá obair fós le déanamh le go mbeidh usáid ilghnéitheach dhá bhaint as an Seanscoil, agus le go bhfreastalóidh sé ar riachtanais gach aoisghrúpa sa bpobal. Cuirimid chuige.

Foireann na mBreathnaigh 1969-70

AR CHÚL: Peatsaí Pheadaí Mac Diarmada, Micheál Mhaidhc Beag Ó Fátharta, Micheál Tim Ó Conghaile, Criostóir Ó Scanláin, Frank Ned Ó Fátharta, Tommy Corcoran, Ned Feeney, Pádraic Jó Ó Fátharta Mártan Ó Ciardha, Pat O'Connor, Tom Pheadaí Mac Diarmada, Peadar Mheait Mac an Iomaire.

CHUN TOSAIGH: Cóilín Ó Fátharta (Cnocán Glas), Josie Chóil Ó Coisdealbha, Jimí Jó Ó Fátharta, Pádraic Willie Ó Fátharta, Meaití Jó Ó Fátharta, Máirtín Dan Ó Droighneáin, Jó Willie Ó Conghaile, Tomás Ó Conghaile (Cnocán Glas).

Foireann Oibre na Seanscoile

Breandán Ó Tuairisg	21/04/'97	
Pádraic Ó Cadhain	28/04/'97	
Seán Ó Flatharta	17/11/'97	
Tomás Ó Cartúir	31/03/'98	
Vincent Joyce	29/06/'98	11/09/'98
Vincent James Joyce	29/06/'98	11/09/'98
James Acton	29/06/'98	03/09/'98
Seán Ó Catháin	07/09/'98	28/08/'99
Jimmy Darby Ó Flatharta	28/09/'98	04/06/'99
Nicolas Ó Curraoin	29/09/'98	29/01/'99
Pádraic Ó Tuairisg	06/10/'98	09/04/'99
Dudley Nee	19/10/'98	
Tomás Ó Flatharta	07/12/'98	
Ciarán Ó Coisdealbha	15/02/'99	11/02/'00
Danny Wallace	10/05/'99	
Roisin Ní Thuairisg	15/06/'99	29/02/'00
Micheál Ó Tuathail		
Seán Boland		
Barry Donovan		
Mike Quirke		

Foireann Traenála na Seanscoile

Seán Ó Conghaile	28/04/'97	
Rónán Ó Griofa	21/07/'97	
Micheál Ó Griofa	19/08/'97	
Pádraic Ó Cartúir	03/06/'98	
Micheál Ó Braonáin	08/06/'98	
Pádraic Ó Flatharta	29/06/'98	18/09/'98
Ruairí Ó Conghaile	13/10/'98	27/11/'98
Máirtín Ó Tuairisg	07/01/'00	21/02/'00
Pádraic Ó Tuairisg	08/06/'99	05/01/'00
Raphael Valentini		
(Malartú Scolaíre ón Fhrainc)		
Frank		
(Malartú Scolaíre)		

Beannacht na Tine

Paidir le Meaig Churraoin (as na hAille ó thúis di)

San am fadó, bhí chuile dhuine ag brath ar an tine. Ní raibh deis ar bith eile le rud ar bith a bhruth. Lá amháin, bhí an Mhaighdean Mhuire, moladh go deo léi, ag dul thart. Bhí tart agus ocras uirthi. Bhuail sí isteach ag an mbean seo, ach bhí an tine imithe as, beagnach mar bhí an bhean tar éis a bheith amuigh ag obair. D'iarr an Mhaighdean Mhuire rúinne le n-ithe, ach bhí an tine imithe as. Thug an bhean arán agus im di agus arsa an bhean "thabharfainn tae duit freisin dá mbeadh tine agam. "Ó", arsa an Mhaighdean Mhuire, "is gearr go mbeidh tine agat freisin. Cuir na smiochóideacha atá sa luaith os cionn a chéile." Rinne an bhean amhlaidh agus ar an nóiméad, tháinig solas ar na splancracha agus chuir siad tuilleadh móna isteach léi agus rinne siad tae. Chuir an Mhaighdean Mhuire láithreach beannacht agus dúirt gurbh iad an dá thine is túisce a lasfadh ná:

Tine tar éis bruithneoire (sin fata rósta) nó Bean tar éis sudóige

(sin é an t-ainm a thugadh siad fadó ar an gcáca a bhruitheadh siad ar leic an teallaigh gan bÁCÚS ná pan).

Ag cuir síos píopaí an teasa

